МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Высшая школа татаристики и тюркологии им.Габдуллы Тукая

УТВЕРЖДАЮ
Проректор
по образовательной деятельности КФУ
Проф. Таюрский Д.А.
_____
"___"_____20___ г.

Программа дисциплины

Современный татарский язык: Лексикология, фразеология Б1.В.ОД.7.4

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Профиль подготовки: Родной (татарский) язык и литература и иностранный язык (турецкий)
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский

Автор(ы):
Галиуллина Г.Р.

Рецензент(ы):
Хадиева Г.К.

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой: Галиуллина Г. Р.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" _____ 201__г
Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (Высшая школа татаристики и тюркологии им.Габдуллы Тукая):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" _____ 201__г

Регистрационный No

Казань
2018

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) заведующий кафедрой, д.н. (профессор) Галиуллина Г.Р. кафедра татарского языкознания Высшая школа татаристики и тюркологии им.Габдуллы Тукая , Gulshat.Galiullina@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Целями освоения дисциплины (модуля) Лексикология современного татарского языка являются изучить лексической системы татарского языка, научить студентов теоретическому осмыслению языковых явлений и разбору основных единиц татарского языка в
рамках структурно-семантической концепции.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б1.В.ОД.7 Дисциплины (модули)" основной образовательной программы 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки) и относится к обязательным дисциплинам. Осваивается на 2 курсе, 4 семестр.

Для освоения данной дисциплины необходимы знания, полученные в результате обучения в средней общеобразовательной школе, в частности, студенты должны иметь общие представления о лексико-семантической системе языка, о генетических пластах лексики, об основных типах словарях, о фразеологическом фонде языка; а также знания, параллельно полученные при освоении курсов "Введение в языкознание" и "Введение в теорию коммуникации".
Курс "Лексикология современного татарского языка" является основой для дальнейшего освоения курсов "Морфология современного татарского языка", "Синтаксис современного татарского языка", "Татарская диалектология", "Словообразование современного татарского языка", "Стилистика и культура речи", "История татарского языка", что позволяет студенту получить базовые профессиональные знания по татарскому языку в целом.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	способностью использовать основы философских и социогуманитарных знаний для формирования научного мировоззрения
ОК-2 (общекультурные компетенции)	способностью анализировать основные этапы и закономерности исторического развития для формирования патриотизма и гражданской позиции
ОК-6 (общекультурные компетенции)	способностью к самоорганизации и самообразованию
ОПК-1 (профессиональные компетенции)	готовностью сознавать социальную значимость своей будущей профессии, обладать мотивацией к осуществлению профессиональной деятельности
ОПК-5 (профессиональные компетенции)	владением основами профессиональной этики и речевой культуры

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ПК-4 (профессиональные компетенции)	способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых предметов

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

основные проблемы теоретической лексикологии и лексико-семантических особенностей татарского языка

2. должен уметь:

применять полученные знания в области лексикологии в научно-исследовательской и других видах деятельности;

3. должен владеть:

основными методами изучения лексических значений в лексикологии; практическими навыками лексико-семантического и генетического анализа.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

1. должен знать:

основные проблемы теоретической лексикологии и лексико-семантических особенностей татарского языка;

2. должен уметь:

применять полученные знания в области лексикологии в научно-исследовательской и других видах деятельности;

3. должен владеть:

основными методами изучения лексических значений в лексик

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 3 зачетных(ые) единиц(ы) 108 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины экзамен в 4 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Введение	4	1	2	2	0	

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
2.	Тема 2. Семасиология	4	2	6	6	0	
3.	Тема 3. Генетическая характеристика татарской лексики	4	1	6	6	0	Устный опрос
4.	Тема 4. Системные связи слов, определяемые характером функционирования	4	2	6	6	0	Презентация
5.	Тема 5. Фразеология	4	3	4	6	0	Письменное домашнее задание
6.	Тема 6. Ономастика и этимология	4	4	2	6	0	Научный доклад
7.	Тема 7. Лексикография	4	5	2	4	0	Контрольная работа
.	Тема . Итоговая форма контроля	4		0	0	0	Экзамен
	Итого			28	36	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Введение

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Лингвистиканың бер тармагы буларак лексикология, аның төп максаты һәм бурычлары. Лексикология фәненең төп төшенчәләре һәм карала торган төп проблемалар. Лексикология фәненең башка фәннәр белән бәйләнеше. Татар лексикологиясенең барлыкка килүе һәм үсеше, фәнни юнәлешләре, өйрәнелү тарихы. Лексикология фәненең төп юнәлешләре: тасвирлама лексикология, тарихи лексикология, чагыштырма лексикология.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Лексикологиянең төп тармаклары: семасиология, ономасиология, фразеология ? тотрыклы сүзтезмәләрне; этимология, лексикография, ономастика. Лексика һәм лексикология.

Тема 2. Семасиология

лекционное занятие (6 часа(ов)):

Төп лексик берәмлек буларак сүз. Сүзнең төп үзенчәлекләре. Сүз һәм фонема, сүз һәм сүзтезмә. Сүз һәм төшенчә. Сүздә парадигматик, синтагматик, эпидигматик мөнәсәбәтләр. Денотат, сигнификат, коннотат. Сүзнең лексик һәм грамматик мәгънәсе. Лексик мәгънә структурасы. Лексик мәгънә типлары. Лексик-семантик кыр. Сүз мәгънәсенең үсеше. Номинатив мәгънә. Лексик мәгънә киңәю һәм тараю күренешләре. Моносемантик һәм полисемантик сүзләр. Күп мәгънәле сүз типлары. Метафора, аның төрләре: номинатив метафора, поэтик метафора, индивидуаль метафора. Метонимия, аның нигезендә булган бәйләнешләр: әйбер һәм аның материалы, процесс һәм аның нәтиҗәсе, эш, аның урыны,форма һәм аның эчтәлеге, автор һәм ул иҗат иткән әйбер, әсәр, пространстводагы уртаклык, әйбер һәм аның эшләнү урыны. Синекдоха, аның төрләре: мәгънә киңәю, мәгънә тараю.Функция буенча күчеш. Полисемантик сүзләрнең сөйләмдә функциональ-стилистик вазифалары.

практическое занятие (6 часа(ов)):

Күп мәгънәле сүзнең мәгънә структурасы. Семантик чылбыр.Татар телендә омонимия, антонимия һәмсинонимия күренешләре.

Тема 3. Генетическая характеристика татарской лексики

лекционное занятие (6 часа(ов)):

Татар теле лексикасына генетик характеристика. Генетическая характеристика татарской лексики: генетик фонд һәм контактлар юлы белән барлыкка килгән лексикага билгеләмә. Саф төрки чыгышлы сүзләр төшенчәсенә аңлатма, аның гомумтөрки лексикага мөнәсәбәте. Төрки телләрнең фонетик-морфологик, лексик-семантик үзенчәлекләре. Борынгы төрки сүзләрнең хәзерге татар телендә кулланылыш үзенчәлекләре. Борынгы төрки сүзлек, аның нигезендә хәзерге татар теле лексикасына кыскача күзәтү. Алынма лексика төшенчәсенә билгеләмә. Татар теленә башка телләрдән сүзләр алынуның лингвистик һәм иҗтимагый-тарихи алшартлары. Төрки-татар телендә борынгы алынмалар: кытай, санскрит, скиф, монгол, фин-угор чыгышлы сүзләр. Алынма лексиканының татар тел белемендә өйрәнелүе (Ә. Ахунҗанов, И. Әүхәдиев, М. Мәхмүтов, Ж. Зәйнуллин, Э. Федорова һ.б.). Алынмаларны төркемләү, аларга гомуми характеристика

практическое занятие (6 часа(ов)):

Гарәп-фарсы алынмаларының тематик төркемнәре. Фонетик һәм грамматик билгеләре. Үзләштерү процессында барлыкка килгән грамматик, фонетик һәм семантик үзгәрешләр. Татар телендә рус һәм Европа телләреннән кергән алынмалар. Калькалаштыру күренеше

Тема 4. Системные связи слов, определяемые характером функционирования

лекционное занятие (6 часа(ов)):

Татар теле лексикасында чикле һәм ирекле кулланылыштагы сүзләр. Гомумкулланылыш сүзләре, аларның татар халкы арасында ирекле кулланылышы (аңлаешлы булуы). Территориаль яисә иҗтимагый яктан чикле сүзләр: диалекталь лексика, профессиональ лексика, жаргон һәм арго сүзләр. Чикле кулланылыштагы сүзләрнең функциональ-стилистик вазифалары. Диалекталь лексика төрләре: фонетик диалектизмнар, семантик диалектизмнар, морфологик диалектизмнар, алынма диалектизмнар, этнографик диалектизмнар. Профессиональ лексиканың барлыкка килүе һәм хәзерге көндә үсеш-үзгәреше, аның баю юллары. Жаргон һәм арго сүзләрнең төрләре: киң катлам кешеләр телендә кулланыла торган; тар, ябык коллективларда башкаларга аңлашылмаслык итеп, конспирация максатыннан кулланыла торган сүзләр. Сленг төшенчәсе.

практическое занятие (6 часа(ов)):

Татар теле лексикасының стилистик яктан аерымлануы. Стиль төшенчәсе. Татар теленең язма һәм сөйләмә формалары, аларга хас үзенчәлекәр. Татар теленең стилистик системасы. Нейтраль һәм стилистик бизәкле сүзләр. Сөйләмә телнең состав өлешләре: көнкүреш сүзләре, гади сөйләм сүзләре. Көнкүреш теле ? көндәлек аралашуда кулланыла торган әйбер, күренеш, процесс атамалары. Гади сөйләм теле - әдәби тел нормаларына буйсынмаган, сөйләмгә эмоциональ-экспрессив төсмер бирә торган, башлыча тупас, төксе формада кулланыла торган сүзләр, формалар. Гади сөйләм сүзләренең төрләре: семантик гади сөйләм элементлары, фонетик гади сөйләм элементлары, вульгаризмнар. Стильара лексиканың үзенчәлеге. Китап теле лексикасы, аның семантик һәм сүзьясалыш үзенчәлекләре. Терминологик лексика, аның моносемантик характеры. Татар терминологиясенең үсеш тенденцияләре. Телнең экспрессив функциясе һәм эмоциональ-экспрессив сүзләр. Сүздә экспрессив коннотацияләр чагылу юллары.

Тема 5. Фразеология

лекционное занятие (4 часа(ов)):

Фразеология фәне, аның өйрәнү объекты. Татар тел белемендә фразеология тармагының өйрәнелүе, фразеологик сүзлекләр. Ирекле һәм тотрыклы сүзтезмәләр, аларның төп үзенчәлекләре. Идиома һәм фразеологизм терминнары. Тотрыклы сүзтезмәгә билгеләмә. Компонентлар мәгънәсе суммасы белән фразеологик әйтелмә мәгънәсе арасындагы бәйләнеш. Фразеологизмнарның структурасы һәм составы. Фразеологизмнарның лексик-грамматик типлары: фигыль фразеологик әйтелмәләр, субстантив (исемле) фразеологик әйтелмәләр, адъектив фразеологик әйтелмәләр, адвербиаль фразеологик әйтелмәләр. Тотрыклы сүзтезмәләрнең күпмәгънәле булуы. Фразеологизмнарның синонимлыгы.. Омоним һәм антоним фразеологизмнарның стилистик кулланылышы.

практическое занятие (6 часа(ов)):

Фразеологизмнарның төрләре: фразеологик ныгыма; фразеологик берәмлекләр (бөтен); фразеологик тезмәләр. Фразеологик тәгъбирләр (Н.М.Шанский төркемләвендә)

Тема 6. Ономастика и этимология

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Ономастика фәне, аның өйрәнү объекты, бурычлары. Ономастиканың төп тармаклары: антропонимика, топонимика, зоонимика, космонимика, теонимика, эргонимика. Татар ономастикасы фәнен үсешенең төп этаплары. Казан ономастика мәктәбе, төп тармаклар буенча эшләүче галимнәр. Апеллятив һәм ономастик берәмлекләренең үзара бәйләнеше. Ялгызлык исемнәре бирелүнең төп мотивлары. Этимология фәне, аның өйрәнү объекты турында төшенчә. Этимологик анализ объектлары. Халык этимологиясе, аның нигезен тәшкил иткән төп үзенчәлекләр. Деэтимологизация күренеше. Төрки телләренң һәм татар теленең этимологик сүзлеге (Вамбери, М. Расянен, Дж. Клоссон, Севортян, Р. Әхмәтьянов һ.б.).

практическое занятие (6 часа(ов)):

Мотивлаштыручы сүз, мотивлашкан сүз төшенчәләре. Этимон, аның үзенчәлекләре. Этимологик анализның төп принциплары: фонетик принцип, сүз ясалышы принцибы, семантик принцип.

Тема 7. Лексикография

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Лексикография фәне, аның өйрәнү объекты, бурычлары. Гамәли һәм теоретик лексикография, аларның функцияләре. Татар лексикографиясенең формалашуы һәм үсеше. Сүзлекләрнең типлары: энциклопедик һәм филологик сүзлекләр, аларның төзелү принциплары. Энциклопедик сүзлекләрнең 2 төре: 1) универсаль (җәмгыять тормышы һәм фәннең төрле тармакларыннан системага салынган мәгълүматлар) һәм 2) махсус (фәннең аерым тармагы турында системага салынган мәгълүматлар).

практическое занятие (4 часа(ов)):

Филологик сүзлекләрнең төрләре: 1) тәрҗемәи (сүзнең мәгънәсе башка телдәге сүз белән бирелә), 2) бер тел сүзлекләре, аларның төрләре Төрки-татар лексикографиясе тарихына кыскача күзәтү.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
2.	Тема 2. Семасиология	4	2	подготовка к контрольной работе	6	контрольная работа
3.	Тема 3. Генетическая характеристика татарской лексики	4	1	подготовка к устному опросу	8	устный опрос

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
4.	Тема 4. Системные связи слов, определяемые характером функционирования	4	2	подготовка к презентации	12	презентация
	Итого				26	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Вузовское освоение курса "Лексикология современного татарского языка" предполагает использование как традиционных, так и инновационных образовательных технологий и требует
рационального их сочетания.
Традиционные образовательные технологии подразумевают использование в учебном процессе таких методов работ, как лекция, практическое занятие, семинар, самостоятельная работа студентов, рефераты и др.
Во время занятий могут быть использованы и современные информационные технологии, в частности, мультимедийные

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Введение

Тема 2. Семасиология

контрольная работа, примерные вопросы:

. 1. Телнең сүзлек составы ... (лексика) дип атала. 2. Телнең сүзлек составын өйрәнә торган фән ... (лексикология) дип атала. 3. Телнең сүзлек составын тарихи яссылыкта өйрәнә торган лексикология төре ...(тарихи лексикология) дип атала. 4. Лексикологиянең әйбер, күренешләргә атама бирү закончалыкларын өйрәнә торган тармагы ...(ономасиология) дип атала. 5. Тел белеменең барлык төр ялгызлык исемнәренең үсеш-үзгәреш, ясалыш, номинацияләү закончалыкларын, кулланылу үзенчәлекләрен өйрәнә торган тармагы ...(ономастика) дип атала. 6. Сүзнең төп функциясе - ... (атау). 7. Чынбарлыктагы предмет, күренешләрнең гомуми һәм әһәмиятле билгеләрен чагылдыра торган фикерләү берәмлеге ... (төшенчә) дип атала. 8. Лексик мәгънә ул - ... сүзнең эчтәлеге / эчке формасы (эчтәлек) 9. Күренешләрне барлык билгеләре белән тулысынча күзаллап, тоеп, сизеп була торган сүзләр мәгънәсе ...(конкрет) дип атала. 10. Башка сүзләр белән мөмкин кадәр ирекле яраклаша, контексттан азат мәгънә ...(номинатив) дип атала. 11. Мотивлашмаган мәгънә ул - ...(беренчел) мәгънә. 12. Уртак төшенчәгә һәм функциональ охшашлыкка ия булган сүзләр җыелмасы -...лексик парадигма/лексик-семантик кыр. 13. Тел берәмлегенең төшенчә белән бәйләнешле ягын ...(сигнификат) дип атыйлар. 14. Сүз атаган, күрсәткән предметны ...(денотат) дип атыйлар. 15. Сүзнең төп, атау, денотатив мәгънәсен тулылындырып килә торган эмоциональ-экспрессивлыкка, стилистик бизәк, төсмергә ия лексик мәгънә компоненты ... (коннотат) дип атала. 16. Эчтәлек белдерә торган иң кечкенә мәгънә компоненты ... (сема) дип атала. 17. Сүзнең ике яки аннан да артык мәгънәле булуы - ... (полисемия) күренеше. 18. Бер предмет атамасын билгеле бер төс, функция, форма, урнашуы ягыннан охшашлык нигезендә икенче бер предметка күчерү - ... (метафора). 19. Ике предметның янәшәдәш булуы нигезендә барлыкка килгән күчерелмә мәгънә - ... (метонимия) . 20. Сүз мәгънәсен бөтеннән өлешкә, өлештән бөтенгә күчерү - ...(синекдоха) . 21. китап бите, сәгать теле ? метафораның .... (гомумтел) төре. 22. Автор тарафыннан уйлап табылган, телдә моңарчы күзәтелмәгән яңа төр күчерелмә мәгънәдәге сүзләр ... (автор) метафорасы. 23. Галифе, гобелен, ом сүзләре күчерелмә мәгънәнең ... (метонимия) төре. 24. Бер сүздәге билге-атаманың охшашлык нигезендә икенче сүзгә күчеше ... (метафора) дип атала. 25. Язылышлары төрле, ә әйтелешләре бертөрле булган омонимнар ...(омофон) дип атала. 26. Ярый сыйды мичкә мичкә, ул да җитте бер кичкә (Такмаза) җөмләсендә кулланылган омонимнарның төре - ... (омоформа). 27. Язылышлары бердәй, әмма әйтелешләрендә аерма булган омонимнар ... (омограф) дип атала.

Тема 3. Генетическая характеристика татарской лексики

устный опрос , примерные вопросы:

1. Гомуми лексик фондның нинди төрләре бар? 2. Төрки лексикага хас фонетик-морфологик, лексик-семантик үзенчәлекләрне санагыз. 3. Хәзерге татар телендә борынгы төрки сүзләр семантик яктан нинди үзгәрешләр кичергәннәр? Мисаллар өстендә аңлатыгыз.. Татар теленә алынмаларны кабул итүнең лингвистик һәм экстралингвистик шартларын атагыз. 2. Гарәп һәм фарсы телләреннән кергән сүзләр фонетик, морфологик, лексик-семантик яктан ничек үзләштерелгәннәр? 3. Гарәп теленнән кергән лексикага хас үзенчәлекләрне санагыз. 4. Фарсы теле лексикасына хас нинди үзенчәлекләр бар? 5. XX гасыр ахырында телдә барган үзгәрешләрдә гарәп һәм фарсы алынмаларының ролен сез ничек аңлыйсыз?

Тема 4. Системные связи слов, определяемые характером функционирования

презентация , примерные вопросы:

Татар теленең диалектологик сүзлекләре

Тема 5. Фразеология

Тема 6. Ономастика и этимология

Тема 7. Лексикография

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к экзамену:

1. Татар телендә актив һәм пассив лексика. Тарихи сүзләр (историзмнар) һәм архаизмнар, аларның типлары.

2. Публицистика һәм фәнни-популяр әдәбият стильләре өчен характерлы лексика.

3. Гади сөйләм лексикасы. Гади сөйләм сүзләренең төрләре.

4. Татар лексикографиясенең төрле типтагы сүзлекләре. Аларның төзелү принциплары.
5. Диалекталь лексиканы әдәби телдә куллану мәсьәләсе.
6. Татар телендә антонимик парлы сүзләр һәм аларның стилистик кул-ланылышы.
7. Татар телендә синонимнар һәм аларны өйрәнүнең торышы.
8. Диалекталь лексиканың матур әдәбият әсәрләрендә стилистик мак-сатлардан чыгып кулланылышы.
9. Фразеологик берәмлекләрне семантик-грамматик яктан төркемләү:фразеологик ныгытмалар, бөтеннәр, тезмәләр.
10. Татар фразеологиясе, аның өйрәнү предметы буларак фразеологик әйтелмәләр, аларның төп билгеләре.
11. Татар телендә эмоциональлекне һәм экспрессивлыкны белдерү чаралары. Эмоциональ-экспрессив сүзләрнең стилистик кулланылышы.
12. Профессиональ лексика, аның үзенчәлекләре.
13. Татар телендә терминологик лексика. Аның XX гасырда үсеше
14. Татар әдәби телендә рус теленнән калькалаштырылган сүзләр. Дларның алынмалардан аермасы.
15. Татар теленең сүзлек хәзинәсен баетуда рус теленең роле. БДБ халыклары телендә уртак лексиканың үсеше.
16. Татар телендә рус теле аша кергән интернациональ лексика. Аны ге-нетик һәм тематик яссылыкта классификацияләү.
17. Татар телендәге парлы сүзләрнең лексик-семантик үзенчәлекләре
18. Татар телендә фарсы алынмалары һәм аларның үзләштерелүе.
19. Татар телендә гарәп алынмалары һәм аларның үзләштерелүе.
20. Хәзерге татар телендә гомум төрки лексика.
21. Татар телендә антонимнар һәм аларның төрләре.
22. Татар теленең сүзлек составында алынмалар, аларны кабул итүнең социаль-тарихи һәм лингвистик шартлары.
23. Татар телендә синонимнар һәм аларның төрләре.
24. Татар телендә омонимнар һәм аларның төрләре.
25. Татар телендә табу һәм эвфемизмнар.
26. Сүзнең күпмәгънәлеге һәм сүзнең күчерелмә мәгънәләре. Аларның төрләре.
27. Лексик берәмлек буларак сүз һәм аның төп билгеләре. Сүзгә билгеләмә бирү мәсьәләсе.
28. Лексикологиянең тармаклары. Аларның өйрәнү объектлары һәм бурычлары.
29. Соңгы елларда татар лексикологиясе, ономастикасы һәм лексикогра-фиясе буенча басылып чыккан фәнни хезмәтләр.
30. Тел белеменең бер тармагы буларак лексикология. Аның предметы һәм бурычлары.
31. Лексика һәм лексикология.
32. Татар теленең җирле гидрографик терминнары һәм топонимиясе.
33. Кулланылу дәрәҗәсе ягыннан татар теленең сүзлек составы (актив сүзләр, искергән сүзләр, яңа сүзләр- неологизмнар һ.б.).
34. Татар теленең төрле типтагы сүзлекләре һәм аларның төзелеш-үсеш тарихы. Программа дисциплины "Лексика современного татарского языка в контексте языка и культуры"; 050100.62 Педагогическое
образование; профессор, д.н. (доцент) Галиуллина Г.Р.
Регистрационный номер
Страница 11 из 14.
35. Татар теленең геоботаник (фитонимик) һәм зоологик терминнарыннан, топонигез хасил итүче башка төр күмәклек сүзләреннән (апеллятив лексикадан) ясалган топонимиясе.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

36. Татар теленең терминологик лексикасы.
37. Хәзерге татар әдәби теле лексикасының үсеш тенденцияләре.
38. Татар антропонимикасы.
39. Фразеологик әйтелмәләрнең әдәби әсәрләрдә кулланылышы.
40. Татар теленең аңлатмалы сүзлекләре.
41. Неологизмнар. Аларның ясалу, барлыкка килү юллары.
42. Эмоциональ-экспрессив лексика.
43. Синонимнарның әдәби әсәрләрдә кулланылышы.
44. Кулланылыш сферасы ягыннан татар әдәби теленең сүзлек составы.
45. Сүз һәм төшенчә, алар арасындагы мөнәсәбәт.
46. Татар лексикографиясенең төп үсеш этаплары.
47. Татар телендә сүз парланышу күренеше.
48. Лексикологиянең үзенчәлекле бер бүлеге буларак ономастика.
49. Китап теле лексикасы.
50. Синонимнарның барлыкка килү юллары.
51. Антонимнарның әдәби әсәрләрдә тел-сурәтләү чарасы буларак кулланы?лышы.
52. Әдәби тел лексикасының төп чыганаклары.
53. Фразеологик әйтелмәләрне классификацияләү мәсьәләсе.
54. Фразеологик әйтелмәләрнең стилистик кулланылышы.
55. Татар телендәге парлы сүзләрнең структур-ясалыш үзенчәлекләре
56. Татар телендә сүзлекләр төзелә башлауның тарихы. Кулъязма сүз-лекләр.
57. Фразеологик әйтелмәләрнең стилистик кулланылышы.
58. Сөйләү һәм язма телнең сүзлек составы. Аларга хас үзенчәлекләр.
59. Саф омонимнар, омофоннар, омоморфемалар, омографлар.
60. Татар ономастикасы үсешенең төп этаплары һәм чираттагы бурычлары.
61. Диалектологик, орфографик, синонимик, антонимик, омонимик, антро-понимик һәм терминологик сүзлекләр. Аларның төзелеш принциплары.
62. Төрки телләр лексикасының фонетик-морфологик һәм лексик-семантик үзенчәлекләре.
63. Хәзерге чорда татар лексикологиясенең үсеше һәм фәнни-тикшеренү юнәлешләре.
64. Татар теленең һөнәрчелек лексикасы.
65. Ономастиканың төп тармаклары һәм аларны өйрәнүнең әһәмияте.
66. Күпмәгънәлелекнең бер төре буларак, метафора һәм аның төрләре.
67. Татар лексикасы өлкәсендә этимологик күзәтүләр һәм тикшерүләр. Этимологик анализ принциплары.
68. Татар телендә рус алынмалары, рус алынмаларының керү чорлары (периодизация), аларның семантик төркемнәре.
69. Татар теленең җирле географик терминологиясе.
70. Килеп чыгышы ягыннан татар теленең лексикасы.
71. Татар теленең җирле орографик терминнары һәм топонимиясе.
72. Татар теленең ойконимик терминнары һәм ойконимиясе.
73. Кулланылу сферасы ягыннан татар теленең лексикасы.
74. Татар телендәге җирле географик терминнарның һәм алардан ясалган топонимнарның этнолингвистик катламнары.
75. Татар телендәге җирле географик терминнарның төзелеш-ясалыш үзенчәлекләре.

7.1. Основная литература:

1.Татар лексикологиясе: өч томда / проект җит. М.З. Зәкиев; ред. Г.Р. Галиуллина. - Казан: ТӘҺСИ, 2015. - Т. I. -

352 б.

Татар лексикологиясе: өч томда / проект җит. М.З. Зәкиев; ред. Г.Р. Галиуллина. - Казан: ТӘҺСИ, 2016. - Т. II. -

392 б.

http://www.antat.ru/ru/iyli/publishing/book/2016/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%

http://www.antat.ru/ru/iyli/publishing/book/2015/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%

Галиуллина Г.Р. Татар теле лексикологиясе. - Казан: Казан ун-ты нәшр., 2013. - 124 б. (абонемент библиотеки - 32

экз.; фонд кафедры - 25 экз.)

7.2. Дополнительная литература:

Современный русский язык. Лексикология и фразеология: Учеб.задания для студентов филол. фак. / Казан. гос. ун-т, Филол. фак.; [Сост. Л.К. Байрамова].?Казань: [Казан.гос. ун-т], 2004. - 30 с.

Лексик берәмлекләрне лингвокультурологик аспекта тикшерү: [уку-укыту методик кулланма] / [авт.-төз.] Г. Р. Галиуллина; Казан дәүләт ун-ты.?[Казан]: Казан дәүләт университеты, 2009.?19 б

Современный русский язык. Лексикология: теория, тренинг, контроль: Учебное пособие / Н.А. Кузьмина. - 2-е изд., исправ. - М.: Флинта: Наука, 2010. - 226 с. http://znanium.com/bookread.php?book=320741

Дополнительная литература:

Болотнова, Н. С. Современный русский язык: Лексикология. Фразеология. Лексикография [Электронный ресурс] : Контрольно-тренировочные задания: Учеб.пособие / Н. С. Болотнова, А. В. Болотнов. - М.: Флинта : Наука, 2009. - 224 с.

http://znanium.com/bookread.php?book=405907

7.3. Интернет-ресурсы:

библиоРоссика - http://www.bibliorossica.com

Казанский федеральный университет - kpfu.ru/main_page

таткнигафонд - www.tatknigafund.ru

электронная библиотечная система"ZNANIUM.COM" - http://znanium.com

электронно-библиотечная система Лань - http://e.lanbook.com/

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Современный татарский язык: Лексикология, фразеология" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Мультимедийная аудитория, вместимостью более 60 человек. Мультимедийная аудитория состоит из интегрированных инженерных систем с единой системой управления, оснащенная современными средствами воспроизведения и визуализации любой видео и аудио информации, получения и передачи электронных документов. Типовая комплектация мультимедийной аудитории состоит из: мультимедийного проектора, автоматизированного проекционного экрана, акустической системы, а также интерактивной трибуны преподавателя, включающей тач-скрин монитор с диагональю не менее 22 дюймов, персональный компьютер (с техническими характеристиками не ниже Intel Core i3-2100, DDR3 4096Mb, 500Gb), конференц-микрофон, беспроводной микрофон, блок управления оборудованием, интерфейсы подключения: USB,audio, HDMI. Интерактивная трибуна преподавателя является ключевым элементом управления, объединяющим все устройства в единую систему, и служит полноценным рабочим местом преподавателя. Преподаватель имеет возможность легко управлять всей системой, не отходя от трибуны, что позволяет проводить лекции, практические занятия, презентации, вебинары, конференции и другие виды аудиторной нагрузки обучающихся в удобной и доступной для них форме с применением современных интерактивных средств обучения, в том числе с использованием в процессе обучения всех корпоративных ресурсов. Мультимедийная аудитория также оснащена широкополосным доступом в сеть интернет. Компьютерное оборудованием имеет соответствующее лицензионное программное обеспечение.

Компьютерный класс, представляющий собой рабочее место преподавателя и не менее 15 рабочих мест студентов, включающих компьютерный стол, стул, персональный компьютер, лицензионное программное обеспечение. Каждый компьютер имеет широкополосный доступ в сеть Интернет. Все компьютеры подключены к корпоративной компьютерной сети КФУ и находятся в едином домене.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе " БиблиоРоссика", доступ к которой предоставлен студентам. В ЭБС " БиблиоРоссика " представлены коллекции актуальной научной и учебной литературы по гуманитарным наукам, включающие в себя публикации ведущих российских издательств гуманитарной литературы, издания на английском языке ведущих американских и европейских издательств, а также редкие и малотиражные издания российских региональных вузов. ЭБС "БиблиоРоссика" обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "ZNANIUM.COM", доступ к которой предоставлен студентам. ЭБС "ZNANIUM.COM" содержит произведения крупнейших российских учёных, руководителей государственных органов, преподавателей ведущих вузов страны, высококвалифицированных специалистов в различных сферах бизнеса. Фонд библиотеки сформирован с учетом всех изменений образовательных стандартов и включает учебники, учебные пособия, УМК, монографии, авторефераты, диссертации, энциклопедии, словари и справочники, законодательно-нормативные документы, специальные периодические издания и издания, выпускаемые издательствами вузов. В настоящее время ЭБС ZNANIUM.COM соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "КнигаФонд", доступ к которой предоставлен студентам. Электронно-библиотечная система "КнигаФонд" реализует легальное хранение, распространение и защиту цифрового контента учебно-методической литературы для вузов с условием обязательного соблюдения авторских и смежных прав. КнигаФонд обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям новых ФГОС ВПО.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)" и профилю подготовки Родной (татарский) язык и литература и иностранный язык (турецкий) .

Автор(ы):
Галиуллина Г.Р. _____
"__" _____ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Хадиева Г.К. _____
"__" _____ 201 __ г.